

Izrael a Palestina

Dva nároky – Židé a palestiniští Arabové – si činí nárok na stejné území. Komu však tato země doopravdy patří?¹ Území o rozloze přibližně 20 tisíc kilometrů čtverečních na východním pobřeží Středozemního moře je dlouhodobým dějištěm sporu mezi dvěma národy – Židy a Araby. Historické kořeny tohoto sporu sahají až do starověku, kdy tuto oblast začaly osidlovat izraelské kmeny, a postupují až k současnosti, kdy suverénní a mezinárodně uznávaný židovský stát Izrael ovládá celé území sporu, kromě několika regionů a mikroregionů pod samosprávou orgánů Palestinské autonomie.

Původní zdroje neshod byly zejména historické a náboženské. Postupem času vstoupily do hry také mezinárodní vztahy, vnitropolitické a bezpečnostní poměry. Ačkoliv vztahy mezi Palestinci a Židy na území dnešního Izraele nebyly vždy tak napjaté, dvacáté století s sebou přineslo mnoho násilných střetů, které těžce poznamenali vztahy mezi oběma národy.

S koncem první světové války došlo k rozpadu Osmanské říše a palestinsko-izraelské území se stalo součástí Britského mandátu Palestina – válkou získaného území podrobeného správě britského impéria. Již v průběhu první světové války začalo na území Palestiny proudit tisíce židovských imigrantů a populace židovské menšiny, v poměru k většinové populaci palestinských Arabů v jednotkách procent, se během 20. let na území zněkolikanásobila. Jedním z úkolů britské samosprávy stanoveným na Pařížské konferenci v roce 1919 Společností národů a schválené americkým kongresem bylo založení židovského státu, a to v tomto znění: „Mandatář zodpovídá za přivedení země do takové politické, správní a ekonomické situace, jakož i bezpečné založení židovské národní domoviny, jak je stanoveno v preambuli, za rozvoj samosprávných institucí a také za ochranu občanských a náboženských práv všech obyvatel Palestiny, a to bez ohledu na rasu a náboženství.“²

Palestiniští Arabové z obav ze sílící migrace a náhlého vzrůstu vlivu židovské komunity v zemi podnikali vlny protestů a vzpoury, které nezdolně vrcholily násilnými výpady proti židovským osadníkům. Záminkami k útokům se stávaly rozdílné náboženské tradice a spory o svatá místa, na něž si dělali nároky jak palestiniští Arabové, tak židovští přistěhovalci. Vrchol těchto nepokojů nastal v roce 1936, kdy Arabští radikální aktivisté zahájili povstání proti britské samosprávě v reakci na pokračující téměř neomezenou imigraci Židů do země. Ačkoliv povstání bylo potlačeno, britská vláda došla k závěru, že mandát není udržitelný a

---

¹ CHAPMAN, Colin. Čí je země zaslíbená?: pokračující krize mezi Izraelem a Palestinci. Praha: Volvox Globator, 2003. Ypsilon. ISBN 80-7207-507-1, s. 13

² CHAPMAN, Colin. Čí je země zaslíbená?: pokračující krize mezi Izraelem a Palestinci. Praha: Volvox Globator, 2003. Ypsilon. ISBN 80-7207-507-1, s. 28

území je třeba rozdělit na dva státy – židovský a arabský.³ Vzhledem k rozsahu a celkové náročnosti takového počínu však přetrval plán na udržení mírového soužití obou národů na jednom území.

Během druhé světové války se příliv židovských uprchlíků opět znásobil. Dřívější pogromy v Sovětském svazu a Hitlerova nacistická antisemitská politika násilí a nenávisti vyháněly evropské Židy z domovů a ti v naději na nalezení útočiště v „Zemi zaslíbené“ prchali do Palestiny. Eskalace napětí vedle k dalším vlnám násilných incidentů, kterým britská samospráva nebyla schopná zabránit.

Britská vláda se v roce 1947 konečně rozhodla vzdát mandátu a podstoupit řešení palestinsko-izraelské situace Organizaci spojených národů. Plán na rozdělení území na arabskou a izraelskou část s různými poměry obou národností v obyvatelstvu však nebyl Palestinci přijat a s odchodem Britů z území v následujícím roce předznamenal vznik arabsko-izraelské občanské války. Teroristické útoky na obou stranách měly za následek tisíce obětí.

Ve „válce o nezávislost“ v roce 1948 se podařilo izraelským Židům uhájít území svého nově vyhlášeného státu před arabskou koalicí jordánských, syrských, egyptských, libanonských a iráckých ozbrojených sil. Vítězný Izrael expandoval své území i na arabskou část Palestiny a následně došlo k exodu více než 80 procent Palestinců do sousedních arabských zemí. Izrael sice získal kontrolu nad územím, ale organizované výpady arabských nacionalistů pod vedením Fatáhu působily Izraelcům velké potíže. Fatáh byl následně pohlcen Organizací pro osvobození Palestiny, která od roku 1965 pod vedením Jásira Arafata prosazovala právo na sebeurčení Palestinců.

Izrael vystupoval v následujících desetiletích jako obránce, ale částečně také jako agresor. Suezská krize v roce 1956, šestidenní válka v roce 1967 a Říjnová válka v roce 1973 byly konflikty, v nichž Izrael úspěšně bránil své území a postupoval proti okolním arabským státům. V rámci těchto konfliktů Izrael získal kontrolu nad území Sinají, pásmem Gazy, Západním břehem Jordánu a Golanskými výšinami. V pokračujících snahách zabránit Palestincům ve výpadech provedl invazi do Libanonu, kde donutil vojenské jednotky OOP k ústupu.

V povstání, které započalo v roce 1987 a je dnes známo jako První intifáda, vyjádřily Palestinci pod vedením hnutí Hamás generální stávkou a rozsáhlými protesty nespokojenost s okupační nadvládou Izraele. Izraelská vláda potlačila povstání silou, ale pokračující neklid nebylo možné považovat za úspěch. „Intifáda skončila patovou situací. Palestinci jsou příliš slabí na to, aby vyhnali Izraelce z okupovaných území, a Izraelci nejsou schopni zabránit násilnostem... Výsledkem intifády byla nakonec restrukturalizace geopolitické situace v regionu, která mimo jiné odstartovala proces založení palestinského státu.“⁴

S vyhlášením palestinského státu v roce 1988, které proklamovalo přijetí principu rozdělení na stát Izrael a stát Palestina a odsouzení terorismu, započalo období mírových snah, které vyvrcholily mírovou dohodou z Osla v roce 1993. Touto dohodou mezi OOP, jakožto nejmocnější politicko-vojenské frakce v Palestině, pod vedením Jásira Arafata a Izraelskou

---

³ CHAPMAN, Colin. Čí je země zaslíbená?: pokračující krize mezi Izraelem a Palestinci. Praha: Volvox Globator, 2003. Ypsilon. ISBN 80-7207-507-1, s. 28

⁴ CHAPMAN, Colin. Čí je země zaslíbená?: pokračující krize mezi Izraelem a Palestinci. Praha: Volvox Globator, 2003. Ypsilon. ISBN 80-7207-507-1, str. 34

vládou zastupovanou premiérem Jicchak Rabinem bylo dosaženo vzájemného uznání, snahy o čistě mírové řešení konfliktů a započeti procesu autonomizace palestinských území.⁵ Ačkoliv mezinárodní význam politický význam dohody byl značný, následný dohodnutý mírový proces vyvolával vnitřní konflikty na obou stranách a vzájemné obviňování pokračovalo. Rozhovory v Camp Davidu z roku 2000, na pozvání amerického prezidenta Billa Clintona, navzdory nadějnému směřování ke kompromisu nepřinesly očekávaný výsledek. „Zdá se, že kamenem úrazu bylo jeruzalémské Staré město: [izraelský premiér] Barak je nemohl nabídnout a Arafát se nemohl zřici nároku, který si na ně činí Palestinci.“⁶

Následná návštěva Chrámové hory předsedou izraelské vládní politické strany Likud, Arielem Šaronem, působila na Palestince jako provokace a stala se záminkou k započeti Druhé intifády, během níž při protestech a bombových útocích zemřelo přes tisíc lidí a zraněno bylo téměř třicet tisíc. Po rozsáhlé izraelské vojenské operaci Obranný štít na Západním břehu Jordánu začal Izrael na jeho hranici budovat bezpečnostní bariéru, kterou však odsoudili nejen Palestinci, ale i mezinárodní společenství. Rok 2005 bývá považován za konec intifády, který byl završen odchodem izraelských ozbrojených jednotek a židovských osadníků z pásma Gazy, a zbudováním sítě obranných stanovišť na hranici pásma.

V roce 2006 přebírá téměř absolutní politickou moc skrze volby politicko-náboženské militantní hnutí Hamás. Jakožto islamistické fundamentalistické hnutí je Hamás zarputilým nepřítelem Izraele a nebere v úvahu jiné řešení než osvobození Palestiny skrze násilný bojový střet, v němž by porazili židovské uzurpátory a postupovali vstříc zničení židovského státu. Ostřelování izraelských osad raketami Hamásu z pásma Gazy vedlo k zahájení masivní izraelské invaze v roce 2008.⁷ Navzdory snahám představitelů Palestinské autonomie, OSN a Izraele se nepodařilo efektivně omezit vliv Hamásu v chudobou a bídou zmítaném pásmu Gazy, ani zabránit jejich vojenským operacím.

Tato situace přetrvává v podobné podobě dodnes. Hamás je považován mezinárodní komunitou za teroristickou organizaci a jeho činnost odsuzují. Ačkoliv Izrael zahájil několik dalších operací do Gazy v letech 2012 a 2014, aby zničil vojenské základny, raketové depozity a tunely, které Hamás využívá ke svým výpadům, dosud se nepodařilo Hamás zneškodnit.⁸ Každá operace izraelských ozbrojených sil do pásmy Gazy navíc vede k masivním protestům Palestinců a střety s nimi vybízí určité skupiny místního palestinského obyvatelstva k radikalizaci a případné účasti v konfliktu pod praporem Hamásu. Je to v určitém smyslu začarovaný kruh.

Ačkoliv v politické sféře jsou snahy o mírové řešení zřetelné, jednání a konference mezi Izraelem a Palestinskou autonomií pravidelně ztroskotávají na několika stále se opakujících tématech: status palestinských uprchlíků na území Izraele, palestinský nárok na Východní Jeruzalém jako hlavní město, oprávněnost budování izraelských osad na území Západního břehu Jordánu, způsob sdílené samosprávy na některých územích Palestinské autonomie a zachování maximální autonomie palestinské samosprávě bez vměšování Izraele.

---

⁵ CHAPMAN, Colin. Čí je země zaslíbená?: pokračující krize mezi Izraelem a Palestinci. Praha: Volvox Globator, 2003. Ypsilon. ISBN 80-7207-507-1, str. 49

⁶ CHAPMAN, Colin. Čí je země zaslíbená?: pokračující krize mezi Izraelem a Palestinci. Praha: Volvox Globator, 2003. Ypsilon. ISBN 80-7207-507-1, str. 36

⁷ <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-14628835>

⁸ <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-14628835>

Ve sporu o Jeruzalém došlo v posledních letech k politickému vývoji. V prosinci 2017 prohlásil prezident Spojených států Donald Trump, že hlavním městem Izraele je a bude Jeruzalém.⁹ Tímto krokem vyvolal vlnu nevole nejen u vrcholných představitelů arabských zemí, ale také u některých západních spojenců. Následný plánovaný přesun amerického velvyslanectví z Tel-Avivu do Jeruzaléma v květnu 2018 byl odsuzován nejen Palestinci. Přítomnost velvyslanců několika zemí Evropské unie, včetně České republiky, na slavnostní recepci vedla k tomu, že Palestinská samospráva Západního Jordánu stáhla své velvyslance ze všech těchto zemí.¹⁰ Pozice USA jakožto dlouhodobého politického spojence Izraele se v těchto sporech značně utvrdila, přičemž prezident Trump svou nepokrytou téměř bezvýhradnou podporou Izraele značně narušuje pokračující snahy o zavedení stabilní Palestinské vlády na autonomních územích.

Hlavním ohniskem konfliktu však nadále zůstává pásmo Gazy. Izrael považuje veškeré konflikty, včetně civilních protestů, za akce organizované teroristickým hnutím Hamás a při jejich potlačování používá hrubé síly. Květnové a červencové protesty, kterých se zúčastnilo několik tisíc Palestinců, si vyžádaly několik desítek obětí.¹¹ ¹² Izraelské ozbrojené síly využívají k potlačení protestů slzný plyn, vodní děla, ale i palbu ostrou municí. Izrael byl za využívání těchto prostředků při potlačování protestů ostře kritizován především na půdě OSN. Způsob, jakým Izrael postupuje proti civilnímu obyvatelstvu lze považovat za jednu z příčin radikalizace zejména mladých Palestinců v Gaze a jejich vstupu do hnutí Hamás.

Během 12. a 13. listopadu loňského roku došlo k rozsáhlému ostřelování izraelských osad a vojenských posádek z pásma Gazy. Hamás během těchto dvou dnů odpálil téměř 500 raket. Izrael odpověděl leteckým bombardováním pozic Hamásu.¹³ Rezoluce OSN odsuzující tento násilný útok Hamásu, kterou připravila reprezentace Spojených států a Izraele však nedosáhla minimálního dvoutřetinového souhlasu, a tak nebyla přijata. Přesto byla její podpora známkou toho, že mezinárodní společenství se začíná důsledněji stavět proti takovým extrémním útokům.¹⁴ Listopadové příměří mezi Hamásem a Izraelskou vládou sjednané týden po útocích vyvolalo nevoli u mnoha Izraelců a ministr obrany Lieberman jej označil za „podřízení se teroru“, načež oznámil svou rezignaci.¹⁵

Periody násilných střetů a protestů mezi Palestinci v pásmu Gazy, na nichž se Hamás silně podílí, a následné tvrdé potlačování těchto konfliktů Izraelskými ozbrojenými silami jsou pravidelným zdrojem zvyšování napětí. Kromě tlaků mezinárodních organizací a politických představitelů ostatních zemí však neexistuje způsob, jak u snížení napětí usilovat. Působení islamistického Hezbolláhu ze sousedním Libanonu ještě posiluje izraelskou nechuť řešit spory s Palestinci mírovými a diplomatickými prostředky. Pravicové vlivy v izraelském Knesetu a vládě směřují politiku vůči Palestině k více nekompromisním cestám. Například červencové přijetí kontroverzního zákona, který ustanovuje Izrael jako výlučně židovský stát a mění

---

⁹ https://www.lidovky.cz/svet/palestinske-vedeni-stahuje-velvyslance-ze-ctyr-statu-eu-vcetne-cr-kvuli-jezuzalemu.A180516_135207_ln_zahranici_ele

¹⁰ <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-14628835>

¹¹ https://www.lidovky.cz/svet/nasili-v-gaze-ma-58-obeti-na-hranicich-se-rozeznalo-varovani-pred-raketami.A180515_093417_ln_zahranici_lar

¹² https://www.lidovky.cz/svet/u-hranice-gazy-a-izraele-protestovaly-tisice-palestinek-vojaci-proti-nim-pouzili-slzny-plyn.A180704_073932_ln_zahranici_seb

¹³ <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-46190571>

¹⁴ <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-46477163>

¹⁵ <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-46207094>

status arabštiny z úředního jazyka pouze na jazyk se speciálním statusem, je další dřívkem do ohně tohoto neustále velmi živého konfliktu.¹⁶

Současný stav izraelsko-palestinského konfliktu lze vystihnout takto: Panuje smír, ale mír je v nedohlednu.

Zdroje

CHAPMAN, Colin. Čí je země zaslíbená?: pokračující krize mezi Izraelem a Palestinci. Praha: Volvox Globator, 2003. Ypsilon. ISBN 80-7207-507-1

ČEJKA, Marek. Encyklopedie blízkovýchodního terorismu. Brno: Barrister & Principal, 2007. ISBN 978-80-87029-19-0.

Zpravodajství

<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-14628835>

https://www.lidovky.cz/svet/palestinske-vedeni-stahuje-velvyslance-ze-ctyr-statu-eu-vcetne-cr-kvuli-jeruzalemu.A180516_135207_In_zahranici_ele

https://www.lidovky.cz/svet/nasili-v-gaze-ma-58-obeti-na-hranicich-se-rozeznelo-varovani-pred-raketami.A180515_093417_In_zahranici_lar

https://www.lidovky.cz/svet/u-hranice-gazy-a-izraele-protestovaly-tisice-palestinek-vojaci-proti-nim-pouzili-slny-plyn.A180704_073932_In_zahranici_seb

<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-46190571>

<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-46477163>

<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-46207094>

https://www.lidovky.cz/svet/izrael-je-podle-noveho-zakona-vylucne-zidovsky-stat-arabstina-uz-neni-oficialni-jazyk.A180719_072125_In_zahranici_form

Sekundární zdroje

The Israel-Palestine conflict: a brief, simple history – video dostupné z

<https://www.youtube.com/watch?v=iRYZjOuUnIU>

---

¹⁶ https://www.lidovky.cz/svet/izrael-je-podle-noveho-zakona-vylucne-zidovsky-stat-arabstina-uz-neni-oficialni-jazyk.A180719_072125_In_zahranici_form